

1. PER UNA CATALUNYA LAICA

2. APARTAT 3. Democràcia participativa, reforma electoral, control dels càrrecs electes, eliminació dels privilegis dels polítics i lluita decidida contra la corrupció.

3. REFLEXIONS SOBRE LA CONSTRUCCIÓ D'UNA SOCIETAT LAICA

3.1 Què és la laïcitat

El PC vol contribuir a la construcció d'una república laica. Per tant, la primera premissa implícita és deixar de pertànyer a una monarquia. Què vol dir, però, la laïcitat? La laïcitat no és ni una religió, ni una opció més, i tampoc no ha de confondre's amb la neutralitat de les institucions públiques. La laïcitat és una ètica civil, independent de qualsevol confessió o ideologia. La laïcitat comprèn totes les aportacions culturals, religioses, filosòfiques i científiques compatibles amb les exigències d'una ciutadania informada i responsable. La laïcitat és l'única opció que garanteix l'existència d'una societat plural en el marc d'una convivència fructífera. L'acció laica fa possible que els fonamentalismes se subjectin a la primacia dels valors de la república i que sigui possible la llibertat religiosa i de consciència.

3.2 Breu repàs pel constitucionalisme espanyol.

Fem un repàs ràpid sobre les constitucions espanyoles, pel que fa a la laïcitat. Comencem per la Constitució de 1812, en l'article 12, que diu:

La religión de la Nación española es y será perpetuamente la católica, apostólica, romana, única verdadera. La Nación la protege por leyes sabias y justas, y prohíbe el ejercicio de cualquiera otra.

Ja existeix un apartat sobre la religió a l'escola. De fet, quan llegim textos antics, **ens** adonem que els avenços en la nostra història són lents, lentíssims:

Art. 366. En todos los pueblos de la Monarquía se establecerán escuelas de primeras letras, en las que se enseñará a los niños a leer, escribir y contar, y el catecismo de la religión católica, que comprenderá también una breve exposición de las obligaciones civiles.

Aquesta Constitució, de fet, només va ser vigent realment durant el trienni liberal 1820-1823. Els moderats canvis que hi va haver, van ser destruïts per l'anomenada dècada ominosa. Caldrà esperar a la crisi de l'antic règim, l'any 1835, i a la Constitució de 1837, per començar a albirar canvis reals:

Art. 11. La Nación se obliga a mantener el culto y los ministros de la religión católica que profesan los españoles.

Cal llegir l'avenç en l'omissió implícita més que no pas, en una afirmació positiva de llibertat de cultes. En la Constitució de 1845, notem un altre pas enrere:

Art. 11. La Religión de la Nación española es la católica, apostólica, romana. El Estado se obliga a mantener el culto y sus ministros.

La Constitució de 1856 significa, en aquest àmbit, un avenç, tot i que, molt tímid:

Art. 14. La Nación se obliga a mantener y proteger el culto y los ministros de la religión católica que profesan los españoles.

Pero ningún español ni extranjero podrá ser perseguido por sus opiniones o creencias religiosas, mientras no las manifieste por actos públicos contrarios a la religión.

La Constitució de 1869 va una mica més enllà i obre les portes a un dels períodes –el sexenni revolucionari- més liberals del segle XIX i de gran part del segle XX:

Art. 21. La Nación se obliga a mantener el culto y los ministros de la religión católica. El ejercicio público o privado de cualquier otro culto queda garantizado a todos los extranjeros residentes en España, sin más limitaciones que las reglas universales de la moral y del derecho.

Si algunos españoles profesaren otra religión que la católica, es aplicable a los mismos todo lo dispuesto en el párrafo anterior.

El cop de Pavía i la restauració borbònica signifiquen un altre gran retrocés, pel que fa a les llibertats civils i de consciència. La Constitució de 1876 torna a les formulacions anteriors:

Art. 11. La religión católica, apostólica, romana, es la del Estado. La Nación se obliga a mantener el culto y sus ministros. Nadie será molestado en el territorio español por sus opiniones religiosas ni por el ejercicio de su respectivo culto, salvo el respeto debido a la moral cristiana. No se permitirán, sin embargo, otras ceremonias ni manifestaciones públicas que las de la religión del Estado.

Caldrà esperar a la Constitució de 1931 per trobar una autèntica declaració de principis liberal: per fi, s'afirma la separació efectiva entre l'església catòlica i l'estat:

Art. 3. El Estado español no tiene religión oficial.

Art. 25. No podrán ser fundamento de privilegio jurídico: la naturaleza, la filiación, el sexo, la clase social, la riqueza, las ideas políticas ni las creencias religiosas.

Art. 26. Todas las confesiones religiosas serán consideradas como Asociaciones sometidas a una ley especial.

El Estado, las regiones, las provincias y los Municipios, no mantendrán, favorecerán, ni auxiliarán económicamente a las Iglesias, Asociaciones e Instituciones religiosas.

Una ley especial regulará la total extinción, en un plazo máximo de dos años, del presupuesto del Clero.

Amb el cop d'estat feixista de 1936, hom torna a un règim teocràtic. Primer, amb el Fuero de los Españoles de 1945 i, després, amb la Ley de Principios del Movimiento Nacional de 1958:

La nación española considera como timbre de honor el acatamiento a la ley de Dios, según la doctrina de la Santa Iglesia Católica, Apostólica y Romana, única y verdadera y fe inseparable de la conciencia nacional que inspirará su legislación

La constitució de 1978 torna a plantejar les coses: no, com l'any 1931 sinó en les fines ambigüitats anteriors:

Artículo 16 Libertad ideológica y religiosa

1. Se garantiza la libertad ideológica, religiosa y de culto de los individuos y las comunidades sin más limitación, en sus manifestaciones, que la necesaria para el mantenimiento del orden público protegido por la ley.

2. Nadie podrá ser obligado a declarar sobre su ideología, religión o creencias.

3. Ninguna confesión tendrá carácter estatal. Los poderes públicos tendrán en cuenta las creencias religiosas de la sociedad española y mantendrán las consiguientes relaciones de cooperación con la Iglesia Católica y las demás confesiones.

Cal recordar que en la negociació a Catalunya, sobre l'Estatut, el darrer tema en arribar a un acord va ser, precisament, el de la laïcitat a l'escola. Va acabar amb un redactat semblant a un oxímoron:

Les mares i els pares tenen garantit, d'acord amb els principis establerts per l'article 37.4, el dret que els assisteix per tal que llurs fills i filles rebin la formació religiosa i moral que vagi d'acord amb llurs conviccions a les escoles de titularitat pública, en les quals l'ensenyament és laic.

Així doncs, proposem l'establiment de polítiques públiques laiques en tots els àmbits de la societat, les institucions i les lleis catalanes. Tot i no ser exhaustius, creiem que apunten les línies generals d'allò que ha de ser una república catalana laica.

4. BIBLIOGRAFIA

La laïcitat, un model de convivència per a la societat catalana. Lliga per la laïcitat. <http://www.laicitat.org/html/docestrat.htm>

AUB, MAX. *La gallina ciega.* Diario español, Barcelona, Alba editorial, 1995.

CANET, ENRIC; PUIG, JORDI; VILASECA, PERE. *Escola, religió i poder. El trencaclosques que no encaixa.* Viena Edicions, Barcelona, 2008.

FONTANA, JOSEP. *La quiebra de la monarquía absoluta 1814-1829.* Ariel, Barcelona, 1983.

PÁNIKER, SALVADOR. *Variaciones 95.* Plaza Janés, Barcelona, 2002.

RUSELL, BERTRAND. *Por qué no soy cristiano.* Edhasa, Barcelona, 1979.

TREE, MATTHEW. *La vida después de Déu.* Ara llibres, Barcelona, 2007.

TUSQUETS, JOAN. *Orígenes de la revolución española.* Ed. Vilamala, Barcelona, 1932.

SERRANO, JORDI: *Catalunya ha deixat de ser catòlica?* UPEC. Barcelona 2009

5. PROPOSTES D'ACCIÓ POLÍTICA.

1. Primacia de la legislació civil

Proposem la denúncia del Concordat de 1953, firmat pel Ministre de Francisco Franco Alberto Martín Artajo, i dels acords concordataris amb la Santa Seu, de 1976 i 1979. En el cas d'assolir la república catalana, no se signarà cap més concordat amb la Santa Seu. Creiem que les relacions, entre les institucions catalanes i les diferents opcions religioses, s'han de regir per la pròpia legislació civil.

2. Fi dels privilegis.

L'església catòlica -les altres opcions religioses ja hi estan subjectes- tindrà el mateix tracte que qualsevol altra institució civil, pel que fa a impostos: impostos sobre la renda, societats, l'IBI, l'IVA, Transmissions i Successions i Contribucions especials.

3. Sobre el finançament de l'Església Catòlica

Sobre la declaració de l'IRPF i la casella Església catòlica/altres finalitats socials: caldrà eliminar aquesta figura, ja que cap persona pot estar obligada a declarar públicament les seves opcions religioses i filosòfiques i, molt menys, en una declaració de la renda. En

la línia de l'establert per la II República, caldrà establir un procés transitori de dos anys, per a l'extinció definitiva de les ajudes al manteniment del clergat regular, del clergat secular i de les institucions de l'església per tal que estableixin polítiques financeres que permetin l'autofinançament.

4. Sobre el matrimoni.

Només tindrà validesa el matrimoni civil. Els fidels de cada religió poden contreure, a més, núpcies en el temple. En la nova legislació, però, el matrimoni catòlic de la jurisdicció canònica de l'Església catòlica romana no tindrà validesa civil.

5. Sobre la ciència

No s'acceptaran controls ideològics de les esglésies sobre els àmbits de la ciència i la investigació, que només s'hauran de regular pel conjunt de criteris d'ètica civil i de respecte a la dignitat humana.

6. Dret a apostatar

Cal exigir, a les institucions eclesials, facilitats per a donar-se de baixa amb uns tràmits senzills, sense judicis d'intencions, simplement amb un document de reconeixement lliure de la voluntat per part de la persona interessada i, així, deixar de constar com a membre d'una institució, ni que sigui només a efectes estadístics

7. Actes oficials laics a les institucions catalanes

Encara perviuen actes públics on es palesa la preeminència de l'església catòlica. Posarem dos exemples com a símbols del que cal deixar de fer. El 23 d'abril, el Govern de la Generalitat celebra una missa a la capella de Sant Jordi. El dia de la Mercè, l'Ajuntament de Barcelona participa institucionalment en una missa a l'església de la Mercè. Són actes que provenen de l'època franquista.

8. Promesa dels càrrecs públics

En les cerimònies de promesa del càrrec, encara avui, es pot jurar davant la Bíblia o davant la legislació civil. Els càrrecs ho són per desplegar, en l'acció política, la legislació que lliurement s'han donat els ciutadans i és a ella que s'han de referir.

9. Sobre la preservació del patrimoni històric

El patrimoni, en mans de l'església catòlica a Catalunya, és impressionant. És lògic que una comunitat es preocupi del manteniment del patrimoni d'un país, més encara en el cas de Catalunya, que compta amb elements tan espectaculars com el romànic. Però, si això es fa amb diners públics, no és lògic que la propietat estigui en mans d'una institució privada. Caldria obrir un debat en el sentit d'adoptar a Catalunya el model francès, en què, aquells monuments històrics, que requereixen inversions de diner públic, passin a ser patrimoni de tots. No s'hauria de concedir cap subvenció d'aquest tipus sense un conveni d'ús compartit i sense que s'estableixin criteris per tal de poder utilitzar-los, també, com a llocs de culte.

Neutralitat als centres públics

Cal garantir que, als hospitals, tanatoris, cementiris, residències, centres penitenciaris i al conjunt d'institucions públiques del país, es respectin les opcions religioses i filosòfiques dels ciutadans. Si hi ha sales habilitades a tal efecte, han de ser ecumèniques i obertes a tots els cultes i conviccions.

Llibertat real de culte

Estem a favor de la llibertat de culte i, per tant, a favor que aquest dret pugui efectivament exercir-se, sense més traves que les de sotmetre's a la legislació civil i al principi que cada comunitat religiosa s'autofinanciï. Encara hi ha restriccions, només imputables a les pors d'unes institucions poc laiques.

Per una escola laica

L'adoctrinament religiós s'ha de fer fora de l'escola i sense destinar-hi fons públics. La transmissió de la religió s'ha de fer en les respectives comunitats: parròquies, mesquites, sinagogues, etc. De no fer-ho així, es vulnera el principi de laïcitat de les institucions alhora que es segreguen els nens i nenes en raó de la religió dels seus pares: un perillós precedent per a la convivència en societats plurals, des del punt de vista de les opcions religioses i filosòfiques. Cal concebre l'escola com una aliada de les noies sotmeses i obligades a una pràctica indumentària, determinada per usos i costums misògines. Caldria, en la línia de les recomanacions de la comissió Stasi a França, protegir les noies i impedir la seva manca de visibilitat física i social a l'escola. Entre determinades pràctiques religioses i els drets humans -i entre aquests, els drets dels infants-, cal optar sempre per aquests darrers.

6. Jordi Serrano Blanquer. Director de "Memòria del Futur"

26 de gener de 2014.